

Džena Andersone

**HERBĀRIJS AR
LEDUSPUKĒM**

Džena Andersone

HERBĀRIJS AR LEDUSPUKĒM

romāns

821.174-31

An 138

Grāmata izdota ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu

Autores vāka dizains

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Džena Andersone, 2024

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2024

ISBN 978-9934-32-760-5

*Cīnieties ieiet pa šaurajiem vārtiem ..
daudzi vēlēšies ieiet, bet nevarēs.*

(Lūkas evaņģēlijs 13:24)

Aizputinātā ceļa malā pamestā džutas maisa aprises nevēstīja neko labu. To Vincents saprata uzreiz. Tieši tāpēc, par spīti ziemas spelgonim, kas šajā sasodīti agrajā rīta stundā svilināja ādu, viņš labu brīdi stāvēja uz vietas kā zemē iemiets. Gaisā džinkstēja sniega radītais klusums, bet debesis, kas virs galvas bija izpletušas savas zilimelnās rokas, nesolīja neko citu kā vien kārtējo negantā janvāra dienu.

Vincents būtu varējis izlikties nemanām milzīgo tīstokli iepretī savai mājai, atgriezties siltajā, tumšajā mājā, klusi apgulties blakus Īdenai un varbūt pat mēģināt iemigt uz pāris stundām – līdz mirklim, kad visu guļamistabu līdz pat griestiem pielietu aukstā ziemeļu saules gaisma. Kā nekā šodien bija Vincenta atvaļinājuma pēdējā diena, un nevienam pat prātā nenāktu trobelēt viņu pirms pusdienlaika.

Taču tad viņam visu dienu nāktos raizēties, vai tikai Īdenai kādā brīdī neiešaujas prātā doma, spītējot salam, iziet ārā, kur viņa uzduertos savādam priekšmetam otrpus brauktuvei.

Vincents pameta skatienu atpakaļ uz māju, līdz pat palodzēm ieputinātu sniegā. Tumšie logi glūnēja uz viņu caur pieri, nesniegdami ne sapratni, ne mierinājumu.

Mirkļi, kad atgriešanās vēl iespējama, bija neglābjami zudis brīdī, kad Vincents pusmiegā piegāja pie loga, vēlēdamies izdzēst no atmiņas sapni, kas laiku pa laikam viņam atkārtojās. Vincents miegā bieži redzēja mirušo tēvu, kurš sēdēja blakus viņa gultai un nekustīgi skatījās. Viņš ik reizi tad modās ar iekšēju trauksmes sajūtu, kas, šķiet, bija iekapsulējusies kaut kur sirds apvidū. Nebija jau tā, ka Vincents tēvu nemīlētu vai baidītos no viņa, nē, pat gluži otrādi – Vincentam tēvs bija autoritāte, kuru viņš nebeidza apbrīnot un uzskatīja par ideālu, uz ko tiekties. Taču tēva ierašanās sapnī viņu allaž darīja nemierīgu un satrauktu, jo tēvs tikai skatījās un skatījās uz viņu, klusēja un klusēja. Vincents vienmēr kaut ko jautāja viņam, sauca, lūdzās, reizēm pat tvēra aiz rokas, taču tēvs palika stingu, nekustīgu skatienu kā dzīvs piemineklis.

Vincentam šķita, ka tēvs viņam grib kaut ko teikt un tikai savas ietiepības dēļ ir pārdomājis un klusē. Sapnī Vincents jūta to pašu piecpadsmīgadīga cilvēka mulsumu un bērnišķīgo biklumu kā toreiz, kad māte paziņoja par autokatastrofu. Tajā mirklī Vincenta attiecības ar tēvu sastinga kā sniegā iekritusi kausētas alvas lāse; abu saikne, tā arī līdz galam neuzplaukusi, sabirza kā

starp folianta lapām iespiests sasausējis herbārijs, un to nekas vairs nespēja mainīt. Ne sekošana tēva pēdās un kļūšana par policistu, ne aizritējušie divdesmit pieci gadi kopš tēva nāves, ne mātes nemītīgie atgādinājumi par to, ka Vincenta dzīves jēga ir tajā, lai tēvs varētu ar viņu lepoties, ne vecāku mājas viesistabā pie sienas piestiprinātā masīvā sudraba ietvarā ierāmētā fotogrāfija, kurā tēvam roku spiež pats prezidents Nilsons, – nekas no tā visa ne par collu nepietuvināja Vincentu tēvam tā, kā tam vajadzētu būt parastā vidusmēra ģimenē starp diviem pieaugušiem cilvēkiem. Vincents sapnī bija un palika tas pats neveiklais pusaudzis, kurš lāgā nezina, kā uzvesties klusējošā, turklāt mirušā tēva klātbūtnē, un visnomācošākais šķita apstāklis, ka nāve šajā saplēstajā kaleidoskopā nebūt nebija lielākā plaisa, kas atdalīja viņus vienu no otra.

Ar katru reizi šis sapnis kļuva nepanesamāks. Tāpēc pēdējā laikā Vincents centās pēc iespējas ātrāk pamosties, burtiski izrauties no miega, lai taisnā ceļā mestos pie loga.

Lai nepamodinātu Īdeni, Vincents parasti, neieslēdzot gaismu, devās uz virtuvi, kur, paņēmis krūzi ūdens, atvilka aizkariņus un tāpat vien – tumsā, basām kājām – stāvēja uz vēsās grīdas, lēnām dzēra un skatījās ārā pa logu līdz brīdim, kad sapnis bija prom.

Tā viņš darīja arī šoreiz. Taču uzmanību nejauši bija piesaistījis kaut kas savāds otrpus ceļam. Tēvs bija izspēlējis joku – apmainījis padzīto sapni pret vecu maisu.

Nespēdams apvaldīt profesionālā sloga deformēto ziņkāri, uz mirkli pat piemirsdams par pēdējo atvaļinājuma

dienu, Vincents virsū pidžamai uzvilka formas tērpa virsjaku, iekāpa zābakos, un, tos neaizšņorējis, izgāja no mājas.

Sabāzis stingstošās rokas kabatās, viņš šķērsoja ceļu, kura kontūras bija bezcerīgi pazudušas zem sniega kārtas, tikpat biezas, bālganas un nekustīgas kā Īdenas nemākulīgi izvārītā mannā biežputra, ko viņa katru otro rītu no kastroļa ar plakšķi iegāza brokastu šķīvjos.

– Tādu jau ar nazi var griezt! – Vincents reiz izmeta.

Īdena izlikās nedzirdam un turpināja gatavot, kā pati uzskatīja par labu esam, neliekoties ne zinis par to, kas Vincentam garšo vai negaršo viņas virtuvē.

Vincents nebija kļūdījies – sniegā gulēja prāvs maiss, pamatīgi notīts ar vinčas trosi. Viņš piegāja tuvāk, vēlreiz atskatījās uz māju, tad pietupās un apņēmīgi sāka vilkt maisu uz savu pusi. Tas varēja būt tikpat smags kā viņš, varbūt pat vēl smagāks. Maisa galā vīdēja kārtīgs virves gabals, kura acīmredzot bija pārtrūkusi pēc ilgstošas vilkšanas pa zemi.

Beidzot maisu izdevās uzdabūt atpakaļ uz ceļa, no kura tas droši vien bija noslīdējis, kādai mašīnai raujot to sev līdzī. Vilks viņu zina, no kurienes tie kā nelabie skrējuši!

Sniegu vagoja labi saskatāmas riepu rises, starp kurām stiepās savāda, plata sliede. Vincents brīdi vēl pamīņājās, tad vēlreiz noliecās un sāka piņķerēt nost trosi. Nazis tagad lieti noderētu, tāpat kā pie Īdenas biežputras ēšanas. Taču Vincents nebija no tiem, kas mīļuprāt nēsātu līdzī saliekamo nazi, aizbāztu aiz zābaka vai jostas, kā tas šim laikmetam pieder. Turklāt Īdenai,

kura bija lielākā pacifiste, kādu vien Vincentam dzīvē nācies sastapt, riebās jebkādi ieroči, tostarp naži. Tāpēc viņš mājās neturēja neko lieku un arī dienesta ieročus glabāja seifā savā darba kabinetā.

Kaut arī šajā pilsētelē bruņojās visi, bērnus un kaķus ieskaitot, mūsu mājās mēs paliksim uzticīgi vecās pasaules kārtībai un laikam, kad bruņuvestis vēl nebija kļuvušas par skolotāju formas tērpu obligātu sastāvdaļu, – tā reiz bija teikusi Īdena, un Vincents bija viņai piekritis. Mīļā miera labad.

Trose tik viegli nepadevās Vincenta pārsalušajiem pirkstiem. Viņš ik pa laikam bāza rokas kabatās, lai nedaudz tās apsildītu. Pa to laiku, kamēr pirksti nāca pie samaņas, Vincents jau gandrīz stiklainām acīm pētīja maisu. Drēbe nebija izdilusi, laikam to pasargāja sniegs. Ja būtu rudens ar savām plančkām un izdangātajiem grants ceļiem, pēc tādas vilkšanas pa zemi nekā daudz pāri vis nebūtu palicis.

Savādi, domāja Vincents, braucējs laikam tik ļoti steidzās, ka nepamanīja atraujamies savu “piekabi”. Diez vai tišuprāt būtu nometis to pa ceļam.

Vincents kļuva nepacietīgs, turklāt mežonīgi sala rokas, tāpēc viņš, atmetis cerību akurāti atvērt maisa galu, ar vinčas āķi vienā rāvienā pārplēsa drēbi pušu. Ieraudzījis tur iekšā cilvēku, pareizāk sakot, cilvēka roku ar ieplestiem pirkstiem, kas liecās ārā no maisa, Vincents atrāvās nost un pielēca kājās.

Tad viņš atkal noliecās pie maisa, it kā gribēdams pārlicināties, vai nav kļūdījies. Nē, nekādas kļūdas nebija. Tepat zemē pie viņa kājām gulēja maisā ietūcīts ķermenis, kas, spriežot pēc visa, bija pagalam nedzīvs.

Vincents vēlējās, kaut būtu varējis zvanīt policijai, glābējiem, papildspēkiem, vienalga kam, taču šajā pilsētelē, kas sen bija sarukusi par ciemata lieluma miestu, jau labu laiku neviena cita policista, izņemot viņu pašu, vairs nebija.

Vincents stāvēja un blenza uz sniegā gulošo maisu, kā gribēdams noliegt jebkādu savu piederību no tēva pārmantotajam arodam. Kaitināja apziņa, ka tā sasodītā sapņa dēļ viņš tagad savā atvaļinājuma dienā zilimelnā rīta agrumā stāv aizputinātā ceļa vidū, apjucis gandrīz kā koledžas kadets, kuram pirmo reizi uzticēts vienam pašam apsargāt notikuma vietu.

Rīts neizbēgami tuvojās, Vincents juta to veļamies pāri sasalušajam mežam, kur austrumu pusē pamale iekrāsojās violeta. Ilgāk vairs nevarēja gaidīt. Vincents sataustīja kabatā telefonu un zvanīja cilvēkam, kuram bija pieradis uzticēties darba lietās. Nebija jau arī citas izvēles.

– Nu? – atbildēja samiegojusies balss. – Kas tur?

– Dāg! Piedod, ka tik agri! Man vajag tavu palīdzību. Te, tieši pretī manai mājai, viens atstiepies. Vari tagad? – Vincents nobēra vienā elpas pūtienā.

– Paga, paga... – Par Dāgu nosauktais negribēja mостies.

– Nāc ātri! Nevar gaidīt! Negribu, ka Īdena ierauga Te... – Vincents juta, ka viņa balss skan teju vai bērnišķīgi, gandrīz kā pirmīt sapnī. Viņš it kā sadzirdēja pats sevi no malas ar Īdenas ausīm. Vai ar mammas ausīm. Tas bija jocīgi un reizē nepatīkami. Īdena bija piecus gadus vecāka par viņu, taču Vincentam nekad agrāk

nebija ienācis prātā salīdzināt viņu ar savu māti. Taču nezin kāpēc tieši tagad viņš pirmo reizi mūžā tik skaidri apjauta šo divu sieviešu līdzību. Vēderā kaut kas savilkās. Vincents juta kāpjam uz augšu dīvainu nelabumu.

– Labs ir, pietiek! – Dāgs beidzot klausulē nočerkstēja. – Desmit minūtes, un būšu.

Vincents iebāza telefonu atpakaļ kabatā un, bažīgi raugoties te uz zemē gulošo maisu, te uz mājas logiem, kurus metāla stīpai līdzīgais mēness jau bija pielējis ar nelāgi spīdošu dzīvsudrabu, mīņājās, cerot pēc iespējas ātrāk ieraudzīt Dāga bārdaino viepli. Dāgs bija tēva labākais draugs kopš bērnības, abi kopā izauguši, gājuši skolā, pēc tam dienējuši, strādājuši policijā, ilgus gadus bijuši pārinieki. Tieši Dāgs bija tas, no kura Vincents pārņēma iecirkņa vadības grožus, kad Dāgs aizgāja izdienas pensijā.

Vincents stāvēja ceļa vidū, vairs jau nejudams auktumu, – tik ļoti viņu bija pārņēmusi nožēla par visu, kas noticis, varēja notikt un vēl notiks. Viņš gribēja, kaut šodien nebūtu te neko pamanījis vai – vēl labāk – kaut nebūtu ne šā rīta, ne šīs ziemas, ne ceļa. Kaut viņš nekad nebūtu atgriezies šajā miestā, kad bija izskolojies akadēmijā, kaut nebūtu iepazinies ar Īdeni! Tad nebūtu visas šīs sasodītās ikdienas, kura dažkārt šķita tik sveša un nesaprotama, bet kuru viņam tomēr nācās saukt par savējo. Uz mirkli Vincentam iešāvās prātā, kā būtu, ja viņš vispār nekad nebūtu piedzimis, bet, ja tomēr būtu piedzimis, tad pavisam citā laikmetā, citā pasaules malā un citiem vecākiem. Vincents pat nepamanīja tuvojamies Dāgu un atgīdās no transam līdzīgā stāvokļa vien tad,

kad melnā ausainē ierāmētā nosarmojušī seja parādījās viņam pie paša deguna.

– Nu? – Dāgs teica, tāpat kā atbildot pa telefonu.

– Tad te tas ir?

Viņš pašķielēja uz Vincenta pidžamas biksēm, tad brīdi pasnaikstījās gar maisu, noritināja nost drēbi, paspīdināja visās malās ar lukturi un nāca klajā ar priekšlikumu, kas drīzāk līdzinājās komandai.

– Vedam uz rāti!

– Ko? – Vincents nesaprata. – Kāpēc?

– Tāpēc! Tur ir piemēroti šķūņi, akurāt šādām situācijām, saproti, dēls? – Dāgs augstsirdīgi pamācīja. – Turklāt auksts taču un agrs kā ellē! Kāda tēja, kapija jāiedzer, lai var domāt tālāk. Aizej fiksi saģērbies, es te tikmēr visu sariktēšu.

Dāgs vēl kaut ko noņurdēja zem deguna, tad aizvēlķelēja maisu, kā nu varēja, ciet un apņēmīgi satvēra to aiz troses kā ganībās vedamu govi. – Aidā!

Vincents tikai tagad pavisam skaidri atskārta, ka ar Dāga ierašanos nekas vēl nebeigsies un viņam neizdosies atgriezties zem deķa, lai tur pavadītu brīvo dienu.

Vincentam atšķirībā no Dāga nekad negribējās tikt iejauktam svešās lietās, jo, viņaprāt, visi sliktie un nesaņemtie notikumi mēdza gadīties tikai ar nelāgiem ļaudīm. To Vincentam bija iemācījuši garie darba gadi policijā. Vairāk par visu viņam šobrīd gribējās aiziet – vienkārši aiziet prom un nenākt atpakaļ. Atstāt Dāgu vienu pašu šajā spelgonī uz piesniegušā ceļa. Nekas jau arī nenotiktu, par to Vincents bija pārliecināts. Dāgs lieliski tiktu ar visu galā arī bez viņa.

No šīs domas vien Vincents nodrebinājās. Nē, tā rīkotes nevarēja nekādā gadījumā. Tāpēc viņš, zemu nokāris galvu, bezspēcīgi sabāza rokas kabatās un kā aiz auklīnām raustāma lupatu lelle, stīvi cilādams kājas, aizslāja uz māju. Cenzdamies netrokšņot, viņš priekšnama tumsā ātri apgērbās, aizslēdza durvis un metās panākt Dāgu, kurš bija aizsteidzies labu gabalu uz priekšu. Pēc brīža Vincents jau maršēja blakus dzīvespriecīgi un sparīgi soļojošajam Dāgam, mēģinot nedomāt par paunu, kas, klusu švīkstēdama, vilkās pa sniegu aiz muguras.

I

Atgāzies pītā krēslā un izstiepis kājas tuvāk kamīnam, Dāgs nemitīgi šļurkstināja, strēbdams no bleķa krūzes kafiju. Vincents sēdēja turpat iepretī pie garā sapulču galda, apātiski ar vienu roku balstīdams galvu, kas viņam šķita tik smaga kā spainis, kurā sasalis ūdens. Kafija nez kāpēc garšoja pēc kaut kā skāba, gaisā biezēja derdzīgi biezs, mikls gaiss, kuru ieelpojot iekšas sažņaudzās kā vēsā dūrē sažmiegta trauklupata, un vairāk par visu pasaulē Vincents šajā mirklī gribēja tikt prom no šīs vietas un cilvēkiem, ar kuriem viņam nebija nekā kopīga.

Ārkārtas sapulce, kā to nosauca Dāgs, bija ievilkusies, jo saaicinātie ļaudis, starp kuriem bija arī pilsētas ārsts, aptiekārs, mācītājs, cietuma priekšnieks, pensionēts tiesnesis un vēl virkne citu svarīgu pilsētas vīru, bija ne tikai ietiepīgi, bet arī gana ambiciozi, un katrs no viņiem gribēja parādīt sevi kā īstenu lietpratēju visos jautājumos.